HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קב הקיטע. דחשיב ליה מנעל מני רבי מאיר היא: **יוצא.** בשבת: **אנפיליא של בגד.** דקתני סיפא חליצתה פסולה אתאן לרבנן דפליגי עליה דרבי מאיר בקב הקיטע אלמא דלא הוי מנעל דאי רבי מאיר כיון דקב הקיטע הוה נעל אלמא ואנעלך תחש[ט] לא דייק אנפיליא נמי

תהוי נעל: **מדסיפא רבנן.** ריש קב הקיטע נמי רבנן ודייקי ואנעלך תחש ודקתני קב הקיטע כשר במחופה עור: **אדהכי סיפא אנפיליא של בגד.** פסולה האי הוא ודאי דלאו נעל הוא דהא לא מגין לישמעינן חילוק בקב הקיטע דאע"ג דמגין לאו נעל וכ"ש האי: **סיפא נמי ר' מאיר.** ולא דייק תחש ואפילו הכי של בגד לא משום דלא מגין אבל קב הקיטע מגין הלכך אפילו אין מחופה עור כשר: **למדחסיה.** לדחוף רגלו בקרקע: **מוטה.** לאו אורחיה למדחסיה: **על ליחתא דכרעיה.** שרגלו הפוך ודורס בעליונו של רגל. ליחתא לשון לוחיים (שבת דף מז.) פלנק"ל. כלומר שאינו דורס במקום מדרס רגלו. ואע"ג דתנן (לעיל דף קא.) מן הארכובה ולמטה כשרה התם הוא דכי נתתך רגלו קס ליה שוק ורחמנא אמר מעל רגלו[י] דהיינו שוקו אבל האי לאו רגל הוא: **והתניא בשמיכות הרגלים.** כשרה: **מאי לאו דחליץ בהו איהו.** הגורר את רגליו והם עקומים: **לאחר.** שרגלו ישרה: **בר אוגא וכר קיפוף.** בפ' אלו מגלחין (מ"ק כה:) דאחלשו לדעתיה דרב אסי ואיתיפוף כרעייהו: **רגלים.** שלא רגלים תחוג (שמות כג): **פרט לבעלי קבין.** שפטורים מן הרחיצה. אלמא שוק לאו רגל הוא: **מעל רגלו.** משמע מדבר שהוא על רגלו מדלא כתיב וחלצה נעלו מרגלו: **שמע מינה.** מממני' דקא מכשר מן הארכובה ולמטה: **האי אספוירא.** ◊ קניל"א המפסקת בין שוק לרגל: **עד ארעא נחיה.** ואין עוד פרק אחר למטה הימנה בעקב: **דלהדי ברעא.** השוה ועומד למול כף הרגל לאו מעל הוא וכברעא דמי: **וכשניהה היולאת מבין רגליה.** אלמא ירכים נמי מיקרו רגל: **נועלת עקביה בירכותיה.** והולך יוצא מבין רגליה ממש והיינו דכתיב מבין רגליה: **לא עשה רגליו.** לא הסיר שער זקן התחתון: **להסך אם רגליו.** מי רגליס. אלמא ירכים רגל מיקרו: **אך מסיך הוא אם רגליו.** בעגולן מלך מואב כתיב: **בין רגליה.** בין ירכותיה שבא עליה סיכרא ומתכוונה כדי לייגעו: **לרע נפל שכב.** שבעה כתיבי בקרא: רעה

בין עומד בין יושב. ופ"ת ומהיכא ס"ד לפסול יושב וי"ל משום דאמר לקמן (דף קד.) דהויא כגמר דין ואמרינן בפרק שבועת העדות (שבועות דף ל: ושם) בשעת גמר דין ד"ר דיינים ביושבה ובעלי דיינין בעמידה ומהאי טעמא לכתחלה דא"ל בתי עמודי לג"א שפי' בקונטר' ועוד דכתיב ועמד ואמר ומיהו עיכובא ליכא מדלא כתיב ויעמוד ויאמר אבל ועמד ואמר אינו אלא סיפור דברים בעלמא והכי נמי מפרש במסכת מועד קטן (דף כא. ושם) גבי מנין לקריעה מעומד אבל ועמדו שני האנשים אע"ג דלא כתיב ויעמדו היינו לפי שאין כתיב שם מעשה אחר כך אבל הכא אחר ועמד כתיב המעשה ואין כאן אלא סיפור דברים בעלמא כמו [מ] עמדו וקדשו [נ] ועמדה ונשאת והא דדרשינן בספרי ועמד אין דברים אלו אלא בעמידה אומר רבינו יהודה דשמא לכתחלה בעי הכי כדפרישית [ס]: **והחולצת** מן הסומא חליצתה בשרה. ופ"ת מהיכא ס"ד למעוטי סומא וי"ל מדכתיב לעיני הזקנים וה"א דה"ה [ס] לפני יבם א"נ משום דכתיב וירקה בפניו דהוי כמו לעיניו קמ"ל דלא:

[ג] **הקיטע** מני רבי מאיר היא. דחשיב מנעל ממה שאין רגליס לעשות: **באנפיליא** של בגד אתאן לרבנן. דלא חשיב מנעל מבגד כיון דאין רגלות לעשות כן וה"ה אנפיליא הקשה ר"ת דהכא משמע דר' יוסי לא חשיב קב הקיטע מנעל מדמוקי ברייתא דמכשרא ליה לחליצה כר' מאיר דוקא וכן משמע בפרק במה אשה (שבת דף סה: ושם) ואילו בפרק בתרא דיומא (דף עח: ושם) אמרינן דקב הקיטע בין לר' מאיר בין לרבי יוסי מנעל הוא וטעם דר' יוסי גבי שבת דלמא מיפסק ואתי לאתויי ד' אמות ברה"ר ועוד קשיא דהכא שריון של שעם לחלוץ ובפרק בתרא דיומא (שם) אמרינן אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביה"כ ובשמעתין מדמי יה"ר לחליצה: **מאן** דמסגי **על ליחתא דכרעיה לא חליץ.** פי' בקונט' שאין זה קרוי רגל כיון שהופכו כל שוק דידיה נמי לא מיקרי מעל רגלו אבל היכא שנקטעה רגלו שוקו היינו מעל רגלו דכיון דקודם קטיעה היה שוקו מעל רגלו אחר קטיעה נמי קרינא מעל רגלו ובענין זה פי' גאון אחד ור"ח פי' טעמא דלא חליץ מאן דמסגי על ליחתא דכרעיה דלא מצי שפיר למדחסיה לכולי כרעיה אחרעא לפי זה נמי אתי שפיר הא דגריע מקיטע דקיטע דחיס שפיר כוליה שוקיה אחרעא ממון פירוסס משמע דפסיטא

[ד] בין עומד בין יושב בין מוטה [ה] והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה [ו] אבל במנעל הנפרם שאין חופה את רוב הרגל בסנדל הנפחת שאינו מקבל את רוב הרגל ובסמיכת הידים ובאנפיליא של בגד [ז] וחולצת מן הקטן חליצתה פסולה קב הקיטע מני רבי מאיר היא דתנן [ח] הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ר' יוסי [ט] אוסר באנפיליא של בגד אתאן לרבנן אמר אביי מדסיפא רבנן רישא נמי רבנן [י] ורישא במחופה עור אמר ליה רבא אבל אין מחופה עור מאי פסול אי הכי אדתני סיפא באנפיליא של בגד ליפלוג בדידה בד"א במחופה עור אבל אין מחופה עור פסול אלא אמר רבא מדרישא רבי מאיר סיפא נמי רבי מאיר האי מגין והאי לא מגין אמר אמימר [יא] האי מאן דחליץ צריך למדחסיה לכרעיה אמר ליה רב אשי לאמימר והתניא בין עומד בין יושב בין מוטה אימא ולעולם דדחים לכרעיה ואמר אמימר [יב] האי מאן דמסגי על ליחתא דכרעיה לא חליץ אמר ליה רב אשי לאמימר והתניא סמוכות הרגלים [יג] לאו דחליץ בה איהו לא דיהיב ליה לאחר וחליץ אמר רב אשי למאי דקאמר אמימר [יד] לאו בר אובא חליץ ולאו בר קיפוף חליץ: מן הארכובה ולמטה כו': ורמינהי [טו] רגלים [טז] פרט לבעלי קבין שאני הכא דכתיב [יז] מעל רגלו אי הכי למעלה מן הארכובה נמי מעל ולא מעל דמעל אמר רב פפא שמע מינה האי [יח] איסתוירא עד ארעא נחית דאי סלקא דעתך מיפסק פסיק הוה ליה איהו מעל ושוקא מעל דמעל [יט] אמר רב אשי אפילו תימא מיפסק פסיק כל דבהדי כרעא ככרעא דמי: מן הארכובה ולמעלה: מתיב רב כהנא [כ] ובשליתה היוצאת מבין רגליה אמר אביי בשעה שכורעת לילד נועצת עקביה בירכותיה ויולדת ת"ש [כא] לא עשה רגליו ולא עשה שפמו [כב] לישנא מעליא תא שמע [כג] ויבא שאול להסך את רגליו לישנא מעליא ת"ש [כד] אך מסיך הוא רגליו בחדר המקירה לישנא מעליא [כה] בין רגליה כו' לישנא מעליא אמר רבי יוחנן [כו] שבע בעילות בעל אותו רשע באותו היום שנאמר [כז] בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה כרע נפל באשר כרע שם נפל שדוד והא קא מתהניא מעבירה אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי [כט] כל טובתן של רשעים רעה

להו דקיטע חולץ אבל אין נראה לר"י דהא בירושלמי מפרש הא דקתני במתני' מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה היינו בקושר רצועות הסנדל מארכובה ולמטה אבל בקיטע לא אייר מידי והא דקתני בברייתא קב הקיטע נמי דיהיב לאחר וחליץ כדאמר אסמיכות רגלים וה"מ למימר וליטעמיך קב הקיטע מי חליץ אלא דיהיב לאחר וכן דרך בכמה מקומות דיכול לומר וליטעמיך ואין אומר ועוד מעיקרא דסבר דבגדל הפוכה שייכא חליצה ה"ה דקיטע נמי חליץ אבל לפי המסקנא לא והא דפריך רגלים פרט לבעלי קבין הכי פריך כיון דשוק לא מיקרי רגל א"כ למטה מהארכובה אמאי כשרה הא לא הויא קשירה במקום רגל ורבינו נסים נמי פירש במגלת סתרים דקיטע לא חליץ מכ"ש דרגלו הפוכה ומן הארכובה ולמטה דמכשיר במתני' לאו באיפסקא לכרעיה אלא בקשירת רצועות אייר כדאמר בירושלמי: **פרט** לבעלי קבין. ואף על פי דעיקר דרשא נפקא לן מפעמים בפרק קמא דחגיגה (דף ג. ושם) מכל מקום פריך שפיר מדאסמכיה תנא ארגליס: **והא** קא מתהניא מעבירה. ליכא למימר דפריך אמאי לא מסרה עצמה שהרי קרקע עולם היא כדאמר גבי אסתר [יט] ועוד כי הוא לא היה מאנסה ואדרבה היא שדלתו בדברים להכריעו להציל עליה כדי להתיש כחו להגיל ישראל אלא פריך אמאי משבחה הכתוב כל כך דכתיב תבורך מנשים וגו' ואמרינן בנזיר (דף כג: ושם) ובהוריות (דף י:) גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה פירוש מאמהות לפי שהיו נהנות מן הביאה ויעל לא היתה נהנית מן הביאה ומשני דודאי לא היתה נהנית משום דטובתן של רשעים כו' ואהכהיא מילתא קיימא הך פירכא בנזיר (דף כג:) ובהוריות (דף י:):

ת"ל

ויל"ל דמתמני' ליכא לאוקומה דעלה ודאי מצי לשנויי כי תנן סנדל של עץ חליצתה כשרה בממופה עור ולא שייך למפרך עלה לפלוג ולתני בדידה [ועוד קשיא] דהכא אמר של שעם חליצתה כשרה אלמא מנעל הוא ואמרינן במסכת יומא (עח:) דכמה אמוראי נפקי ביה"כ דמנעל של שעם אלמא לאו מנעל הוא וא"ל דשני מיני שעם הם (סה: ד"ה ומס) פרש"י במס' שבת פרק במה אשה (סה: ד"ה יוצא) דפליג ר' מאיר ור' יוסי בקב הקיטע ר' מאיר חשיב כמנעל ומלגלגים הוא ור' יוסי לא חשיב ליה כמנעל ומשאור הוא. (ותיקן) [מיתה] בתמס' יומא (קאמר) [קאסר] לגייל בו ביה"כ אלמא לר"מ מנעל הוא ומוקים התם (פלוגתא) [פלוגתייהו] דר' מאיר לא גזר דלמא נפיל ואתי לאתויי ור' יוסי גזר דלמא נפיל ואתי לאתויי. ופ"ל הכא מאי קאמר קב הקיטע מני ר' מאיר היא כו' יוסי נמי מלי לאוקומי כיון דלכ"ע מנעל הוא. וי"ל כיון דר' יוסי חייש דלמא נפיל ואתי לאתויי הוי מנעל נגדול שאינו יכול להלוך בו ופסול לחליצה: רגלים פרט לבעלי קבין דפטורים מן הרחיצה אלמא שוק לאו רגל הוא לפרש"י דפי' בתמציתין נמתבו רגליו מן הארכובה ולמטה כשרה פריך שפיר להדיא ולפר"י נמי פריך הכי כיון דשוק לאו רגל הוא מה לי אם נקשרו מן הארכובה ולמטה או למעלה: ת"ש לא עשה רגליו. כאן פרש"י יפה לא הסיר שער זקן התחתון ועליו בפרק החולץ לא פירש מן:

ט) נראה דל"ל ועל מה שפירש"י בשבת וכו' ומשני הוא הקשה ר"ת ז"ל דבמס' יומא דף עח תניא עלה ושוין שאסור לצאת בו ביה"כ וכו'.

מסורת הש"ס

א) מ"ק כא., ב) שבת סה: יומא עח:, ג) מ"ק כה: ע"ש, ד) חגיגה ג. ה. ערכין יט:, ה) [עי' תוספות מנחות לג. ד"ה הא דעבידא], ו) [ל"ל רב אחי אמר וכ"ש בערכין יט: על גמון], ז) [לעיל יא: וש"נ], ח) חוליות י: מיל כג:, ט) שם [ע"ש], י) [יחוקאל מז], כ) [דברים כה], ל) [עי' רש"י בערכין יט: מבואר היטב], מ) [תוספות קב:], נ) [ב"כ קלנו.], ס) [וע"ש תוס' שבועות ל. ד"ה מלוס ותוס' זבחים טז. ד"ה מיושב], ע) [סנהדרין עד:].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה האי אבתיירא קבילא וכו'. עי' מנחות לג. ע"א רש"י ד"ה אסתוירא ושם דף לז ע"א בתוס' ד"ה קיפורת בסוף הדבור:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתניא סמוכות הרגלים מאי לאו: (ב) תוס' ד"ה והחולצת וכו' וה"א דה"ה לעיני יבם: (ג) ד"ה קב הקיטע וד"ה באנפיליא הד"א:

לעזי רש"י

פלנק"א. קרש.
קביל"א [קיבול"א]. קרסול.

מוסף רש"י

הובא בעמוד קודם.

תוס' חד מקמאי

עומד בין יושב בין מוטה החחולצת מן הסומא חליצתה כשרה. אבל אם חלצה במנעל הנפחת שאינו חופה את רוב הרגל בסנדל הנפרם שאינו מקבל את רוב הרגל ובסמיכת הידים ובאנפליא של בגד החולצת לקטן חליצתה פסולה והא דקתני הכא החולצת לקטן חליצה פסולה דמשמע פוסלת מן האחים דלא כהלכתא הוא דקי"ל כרבנן דאמרי אין חליצת קטן כלום ובאנפליא של בגד פלוגתא דשמואל ור"א בפ' כל הגט לר"א אינה פוסלת מן האחים ולשמואל פוסלת. ופסק הרמב"ם כר"א דאינו פוסל אבל בסנדל של עץ ובסנדל הנפרם ובמנעל הנפחת שאינו חופה את רוב הרגל פסק הרב ז"ל חליצה פסולה ופוסלת מן האחים אע"ג דקתני להו בברייתא כי הדדי. והא דקתני בקב הקיטע חליצתה כשירה לאו הלכה היא אא"כ מחופה עור ובמוק דקתני חליצה כשרה אסור לחלוץ בו דיחידאה הוא מאן דמכשיר לכתחלה כדאיתא לקמן ובסנדל של שעם ושל סיב דקתני חליצתה כשירה הא אמר סנדל התפור בפשתן אין חולצין בו משום דכתיב ואנעלך תחש:

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"ד מהלכות יבום הלכה ו טוש"ע אה"ע סימן קסט בפירוש סדר חליצה סעיף סד:
לא ב מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם בהלכות חליצה סעיף מח [ובסדר חליצה סעיף יח]:
לב ג מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף כב:
לג ד מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף י וסימן קמז סעיף ג וסימן קסט בפירוש סדר חליצה סעיף כו וסעיף ל:
לד ה מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שא סעיף טו:
לה ו מיי' פ"ד מהלכות יבום הלכה יט סמג עשין נב טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף כב בהגה"ה:
לו ז מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעי' ל ובסדר חליצה סעיף נא ובפירוש סדר חליצה סעיף סג:
לז ח מיי' שם טוש"ע שם בהל' חליצה סעיף לד:
לח ט מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה א סמג עשין רכז רכח רכט:

תורה אור השלם

1. שָׁלֹשׁ רְגָלִים תָּחֹג לִי בַּשָּׁנָה: שמות כג יד
2. וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כֹּכָה יֵעָשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו: דברים כה ט
3. וּבִשְׁלִיתָהּ הַיּוֹצֵאת מִבֵּין רַגְלֶיהָ וּבְבָנֶיהָ אֲשֶׁר תֵּלֵד כִּי תֹאכְלֵם בְּחֹסֶר כֹּל בַּסֵּתֶר בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיֶבְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ: דברים כח נז
4. וּמִפַּבֵּשֹׁת בֶּן שָׁאוּל יָרֵד לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ וְלֹא עָשָׂה רַגְלָיו וְלֹא עָשָׂה שָׂפָמוֹ וְאֶת בְּגָדָיו לֹא כִבֵּס לְמִן הַיּוֹם לֶכֶת הַמֶּלֶךְ עַד הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּא בְשָׁלוֹם: שמואל ב יט כה
5. וַיָּבֹא אֶל גְּדֵרוֹת הַצֹּאן עַל הַדֶּרֶךְ וְשָׁם מְעָרָה וַיָּבֹא שָׁאוּל לְהָסֵךְ אֶת רַגְלָיו וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו בְּיַרְכְּתֵי הַמְּעָרָה יֹשְׁבִים: שמואל א כד ג
6. וְהוּא יָצָא וַעֲבָדָיו בָּאוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה דְּלָתוֹת הָעֲלִיָּה נְעֻלוֹת וַיֹּאמְרוּ אַךְ מַסִּיךְ הוּא אֶת רַגְלָיו בַּחֲדַר הַמְּקֵרָה: שופטים ג כד
7. בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפָל שָׁכָב בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפָל בַּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפָל שָׁדוּד: שופטים ה כז

תוספות ישנים

קב הקיטע דאמר חליצתו כשרה אלמא חשיב ליה מנעל מני ר' מאיר דלא בענין דומיא דתחש שהוא של עור דתנן הקיטע יוצא בשבת [בקב שלו דברי ר"מ] באנפליא של בגד [חליצתה פסולה] אלמא בענין דומיא דתחש של עור וא"כ קשה רישא לסיפא וא"ת אמאי לא פריך ה"נ עלה דתמתיתין דקתני באנפליא חליצתה פסולה אלמא בענין דומיא דתחש והכי מני סנדל של עץ חליצתו כשרה אלמא לא בעי דומיא דתחש